

QURILISH SOHASIDA YANGICHA YONDASHUVLAR JORIY ETILADI

Prezident Shavkat Mirziyoyev 3-fevral kuni urbanizatsiya va uy-joy qurilishida yangicha yondashuvlarni joriy etish yuzasidan taqdimot bilan tanishdi.

Aholining uy-joyga bo‘lgan talabini qondirish maqsadida so‘nggi 8 yilda mamlakatimizda 120 million kvadrat metr yoki 600 mingdan ziyod xonadonlar qurilib, foydalanishga topshirildi. Uy-joy sotib olishga ko‘maklashish uchun 541 ming nafar fuqaroga 103 trillion so‘m arzon ipoteka kreditlari va subsidiyalar ajratildi.

Qurilish ishlarining ko‘lami kengaygani qurilish materiallari sanoati rivojiga katta turtki berib, ko‘plab hududlarning “drayveri”ga aylandi. Urbanizatsiya darajasi 1991-yildagi 40,3 foizdan 51 foizga yetdi.

Davlatimiz rahbari qilingan ishlar hali yetarli emasligini ko‘rsatib o‘tdi. Respublika bo‘yicha har yili 200 mingga yaqin yangi oila tashkil topmoqda. Bu yangi uylar, yo‘llar va ijtimoiy infratuzilmaga talab yanada ortadi degani. Qolaversa, hozirda aholining bir kishi boshiga o‘rtacha 18,9 kvadrat metr turar joy maydoni to‘g‘ri kelmoqda. Bu ko‘rsatkichni kamida 23 kvadrat metrga yetkazish uchun 2040-yilgacha yangi uy-joy qurilishi sur‘atini 280 mingga oshirish lozim.

Shu maqsadda urbanizatsiya sohasida boshqaruv yangi tizim asosida yo‘lga qo‘yilib, alohida ko‘mita tuzildi, uning oldiga uy-joy qurish hajmlarini bosqichma-bosqich oshirish vazifasi qo‘yildi. Xususan, 2026-yilda 140 ming, 2027-yilda 150 ming va 2028-yilda 160 ming xonadonli uy-joylar qurish rejalashtirilgan.

Prezidentimiz biznes va startaplar rivoji uchun sharoit yaratish, sanoat va AT klasterlarini shakllantirish, mehnat unumdorligini oshirishda aql bilan tashkil etilgan urbanizatsiya muhim o‘rin tutishini ta’kidladi.

Taqdimotda yer resurslaridan samarali foydalanish masalalariga ham alohida e’tibor qaratildi. Xalqaro tashkilotlarning hisob-kitoblariga ko‘ra, aholi punktlari tartibsiz kengayib borishi ayrim hududlarda kelgusiz ekin yerlarining tanqisligiga olib kelishi mumkin.

Shu munosabat bilan eskirgan uy-joy fondini yangilash, uy-joy qurilishida renovatsiya ulushini oshirish zarurligi ta’kidlandi. Bunda renovatsiya hissasini hozirgi 15 foizdan 2040-yilga qadar 60 foizga yetkazish, “Yangi O‘zbekiston” massivlarini barpo etishni kengaytirib, 120 taga yetkazish zarurligi qayd etildi.

Bugungi kunda qurilish sohasidagi ruxsat olish jarayonlari 9 ta bosqichdan iborat bo‘lib, o‘rtacha 90-120 kun vaqt talab qilmoqda. Shu bilan birga, xalqaro amaliyotda “qurilishga tayyor yer” mexanizmi orqali bu ishlarga ketadigan vaqt 7-15 kunni tashkil etayotgani ko‘rsatib o‘tiladi.

Mamlakatimizda ushbu tizimni joriy etish taklif qilindi. Unga ko‘ra, barcha tayyorgarlik jarayonlari va ruxsatnomalarni rasmiylashtirish yer maydonlari aksomiga qo‘yilishidan oldin bajariladi. Natijada tadbirkor aksomida yerni yutib olgandan so‘ng

qo‘shimcha hujjat yig‘masdan va kelishuvlardan o‘tmadan, barcha hujjatlarni avtomatik tarzda olish imkoniga ega bo‘ladi. Qurilishga tayyor bo‘lmagan yerlarni aksomiga chiqarish taqiqlanadi, jarayonlar esa shaffof va qisqa muddatlarda amalga oshirilishi ta’minlanadi.

Qurilish sifati, birinchi navbatda, loyiha hujjatlarga bog‘liq. “ToshkentboshplanLITI”, “O‘zshaharsozlikLITI”, “O‘zGASHKLITI”, “Qishloqqurilishloyiha” tashkilotlarining faoliyatini tubdan yaxshilash, buning uchun yuqori malakali xorijiy mutaxassislarni jalb qilish va zamonaviy boshqaruv tizimini joriy qilish zarurligi qayd etildi.

Urbanizatsiya va uy-joy qurilishi jarayonlarini to‘g‘ri hamda samarali rejalashtirish uchun raqamli texnologiyalardan keng foydalanish kerak. Bu borada taqdimotda bosh va master rejalarning yagona ma’lumotlar bazasi, qurilishga tayyor yer maydonlari bazasi — “Yer banki”, ko‘p kvartirali uylarning yagona geoxorborot bazasi, “eskrou” tizimi, quruvchilar reytingi va boshqalardan iborat “Uy-joy” axborot tizimini ishlab chiqish taklif etildi.

Prezidentimiz taqdim etilgan takliflarni ma’qullab, sohada rejali, hisob-kitobga asoslangan va uzoq muddatli yondashuvlarni izchil joriy etish, belgilangan ko‘rsatkichlar ijrosini ta’minlash yuzasidan mutasaddilarga tegishli topshiriqlar berdi.

O‘ZA

SUVDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI KO‘RIB CHIQILDI

Prezident Shavkat Mirziyoyev suv resurslaridan samarali foydalanishni ta’minlash hamda suv tejoychi texnologiyalarni keng joriy etish yuzasidan taqdimot bilan tanishdi.

Bugungi kunda mamlakatimizda suv tejoychi texnologiyalar joriy qilingan maydonlar 2,6 million gektarga yoki sug‘oriladigan yer maydonlarining 60 foiziga yetdi. Taqqoslash uchun, 2017-yilgacha respublikamizda suv tejoychi texnologiyalar joriy qilingan maydonlar jami 19 ming gektarni tashkil etar edi. Mazkur ishlar natijasida har yili 2,5 milliard kub metr suv tejallishiga erishilmoqda.

Bugungi taqdimotda bu boradagi ishlar qamrovini yanada kengaytirish bo‘yicha ishlangan yangi takliflar ko‘rib chiqildi.

Jumladan, 2028-yilga qadar suv tejoychi texnologiyalarni 930 ming gektar yerda o‘rnatib, bunday maydonlarni 3,5 million gektarga yoki jami sug‘oriladigan yerlarning 80 foiziga yetkazish rejalashtirilgan. Natijada har yili 3,5 milliard kub metr suvni iqtisod qilish, 300 ming gektar yerning suv ta’minotini yaxshilash va takroriy ekinlarni sug‘orish imkoniyati yaratiladi.

Suv tejoychi texnologiyalarni joriy qilish orqali tejalgan suv resurslari suv ta’minoti og‘ir hududda joylashgan fermerlarga kafolatli yetkazib berilishga zamin yaratadi.

Buning uchun qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini yetishtirishda suv tejoychi texnologiyalarni joriy etishni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning yangi mexanizmlari qo‘llanadi.

Xususan, suv resurslari uchun soliq stavkasi va subsidiyalar miqdorini yer maydonlarining suv bilan ta’minlanganlik holatidan kelib chiqib belgilash taklif qilindi. Masalan, suv bilan barqaror ta’minlanmagan hududdagi sug‘oriladigan yer maydonlarida suv tejoychi texnologiyalar

joriy qilinganda, ajratiladigan subsidiyalarga 1,25 oshiruvchi koeffitsiyent qo‘llagan holda hisoblanadi.

Shuningdek, suv tejoychi texnologiyalarni bank kreditlarini olmasdan o‘z mablag‘lari hisobidan ishga tushiradigan tashabbuskorlarga subsidiya ajratishning yangi tizimi joriy etiladi. Bunda tegishli loyiha-smeta hujjatlari va loyihani amalga oshirish bo‘yicha ta’minotchi korxona bilan tuzilgan shartnoma asosida subsidiya mablag‘larining 50 foizi Agrar sohada to‘lovlar agentligi tomonidan oldindan ajratiladi.

Endilikda boshqoqli don ekinlarini yetishtirishda tomchilatib va diskret sug‘orish texnologiyasi joriy qilingan maydonlar uchun ham subsidiya beriladi.

Suv tejoychi texnologiyalarni xarid qilish va qurish maqsadida tijorat banklari tomonidan ajratilgan kreditlar bo‘yicha foizlarni qisman qoplab berish yo‘lga qo‘yiladi. G‘o‘za maydonlarida tomchilatib sug‘orish texnologiyasini joriy qilish uchun kredit mablag‘lari har yil noyabr oyidan boshlab ajratiladi.

Suv tejoychi texnologiyalarni qurib bergan pudrat tashkilotlari har bir loyihaga kamida 2 yillik kafolat muddati berishi hamda 5 yil davomida servis xizmatlarini ko‘rsatishi majburiy etib belgilanadi.

Sohada davlat nazoratini takomillashtirish masalalariga to‘xtalib o‘tiladi.

Suv olish joylarida suvni boshqarish va hisobini yuritishni takomillashtirish maqsadida sholi yetishtiriladigan hamda baliqchilik xo‘jaliklari tashkil qilingan yer maydonlarida “aqli” suv o‘lchash va hisoblash vositalari o‘rnatiladi. Ular “Suv hisobi” axborot tizimiga integratsiya qilinadi.

Suv xo‘jaligi obyektlari xavfsizligini va suvdan foydalanishni nazorat qilish inspeksiya

hududiy bo‘linmalarida suv tejoychi texnologiyalardan hamda suvdan foydalanishni monitoring qilish bo‘limlari tashkil etiladi. Tadbirkorlik subyektlarida inspeksiya tomonidan o‘tkaziladigan tekshiruvlarni yonkameralardan foydalangan holda amalga oshirish tartibi joriy etiladi. Inspeksiya qishloq xo‘jaligi ekin maydonlarida suvdan foydalanish va suv isrofini monitoring qilish maqsadida dronlardan foydalanishga ruxsat beriladi.

Shu bilan birga, o‘rnatilgan suv tejoychi texnologiyalaridan maqsadli foydalanilishi ustidan nazoratni kuchaytirish zarurligi qayd etildi. Suv tejoychi texnologiyalar joriy qilingan va subsidiya ajratilgan yer maydonlarida bunday texnologiyalar yoki ularning asosiy qismlarini ishlatmasdan an’anaviy usulda sug‘orish suvdan o‘zbohimchalik bilan foydalanish deb baholanadi.

Fermerlarning suv tejoychi texnologiyalarni joriy etish sohasidagi manfaatlarining himoyasini kuchaytirish maqsadida “Suvxo‘jaliknazorat” inspeksiya va uning hududiy boshqarmalari tomonidan suv tejoychi texnologiyalarni o‘rnatish bilan bog‘liq masalalar yuzasidan sudlarga da’vo arizalarini kiritishda davlat bojidan ozod qilish taklif etildi.

Sohada kadrlar salohiyatini oshirish — dolzarb masala.

Taqdimotda ilg‘or xorijiy tajribani inobatga olgan holda suv tejoychi texnologiyalarni joriy qilish va ulardan foydalanish bo‘yicha kadrlar tayyorlash hamda ularning malakasini oshirish yuzasidan rejalar haqida ham axborot berildi. Jumladan, “Suvchilar maktabi” loyihasi doirasida joriy yilda 10 mingga fermer xo‘jaliklari xodimlarining malakasi oshiriladi, 358 nafar suv xo‘jaligi xodimi malaka oshirish uchun xorijga yuboriladi.

O‘ZA

O‘ZBEKISTON – POKISTON: MINTAQAVIY BOG‘LIQLIK, O‘ZARO MANFAAT VA IZCHIL TARAQQIYOT STRATEGIYASI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Pokiston Islom Respublikasiga rejalashtirilayotgan rasmiy tashrifi mamlakatimiz tashqi siyosatida Markaziy va Janubiy Osiyoni o‘zaro bog‘lashga qaratilgan uzoq muddatli strategiyaning naybatdagi muhim bosqichi bo‘ladi. Bu tashrif ikki davlat o‘rtasidagi hamkorlikni yangi sifat

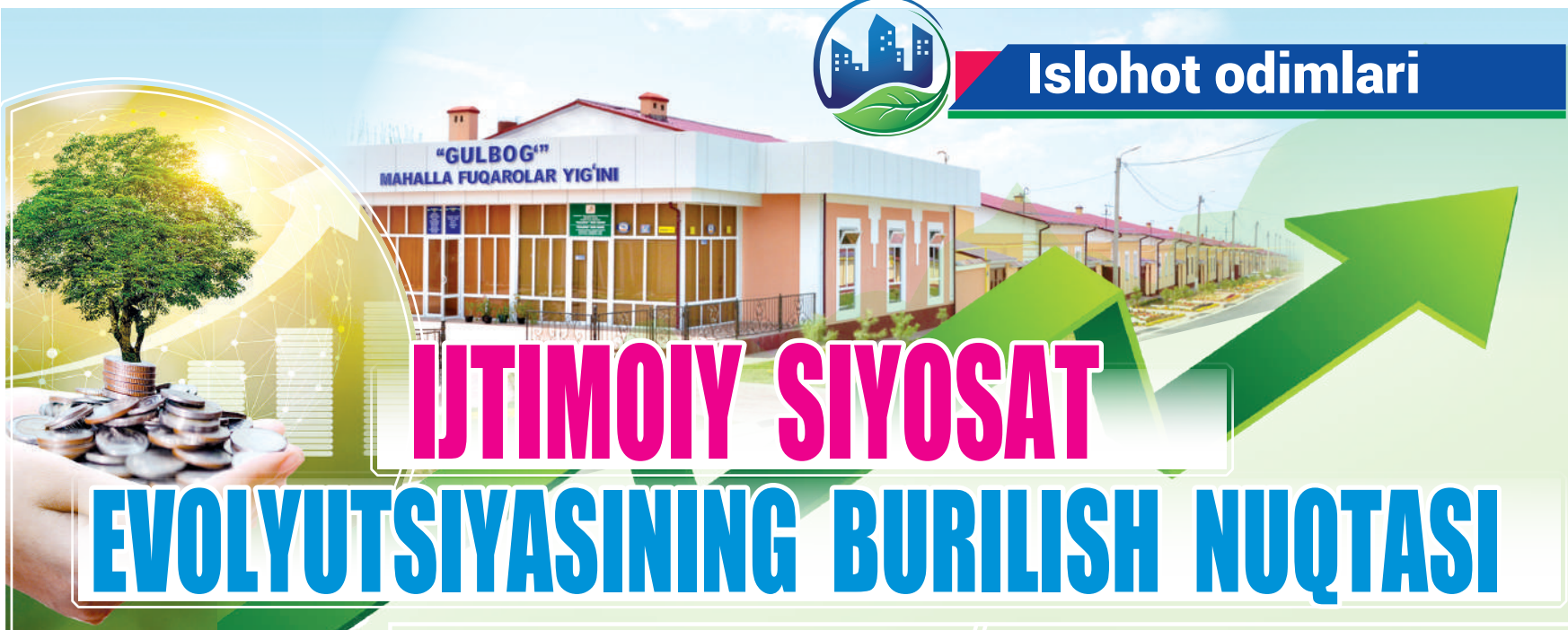
darajasiga ko‘tarish, iqtisodiy, ijtimoiy, transport, energetika sohalarida o‘zaro manfaatli sheriklikni chuqurlashtirish, mintaqaviy xavfsizlikni ta’minlash orqali barqaror rivojlanishga qaratilgan aniq natijalarni ko‘zda tutadi.

[Davomi 2-betda](#)

BUYUK SHAXMAT TAXTASI: TARIXIY XOTIRA, GLOBAL RAQOBAT VA CHEMPIONLAR AVLODI

Joriy yilning 16-yanvaridan 1-fevraligacha Niderlandiyaning Veyk-an-Zeye shahrida shaxmat olamining eng nufuzli musobaqalaridan biri — “Tata Steel Chess 2026” xalqaro turniri bo‘lib o‘tdi.

[Davomi 2-betda](#)

Prezidentimiz raisligida 23-yanvar kuni kambag‘allikni qisqartirish va aholi bandligini ta’minlash bo‘yicha 2026-yilda asosiy vazifalar yuzasidan videoselektor yig‘ilishi bo‘lib o‘tdi. Ushbu yig‘ilish masalalar mazmuni va ko‘lami jihatidan mamlakat ijtimoiy siyosati evolyutsiyasida burilish nuqtasi bo‘ldi.

Boshqariladigan manzillilikning navbatdagi bosqichi

Islohotlar natijalari ijtimoiy siyosatning navbatdagi bosqichiga o‘tilayotganini namoyish etmoqda. Ilk marotaba kambag‘allikka qarshi kurash mahallalar darajasidagi aniq natijalar bilan bevosita bog‘landi.

Bunday o‘zgarish erishilgan ijtimoiy-iqtisodiy natijalar samarasidir. 2025-yil yakuniga ko‘ra, mamlakat iqtisodiyoti 7,7 foiz o‘sdi, bu prognoz qilinganidan (6,5 foiz) sezilarli darajada ko‘p, YIM hajmi esa 147 milliard dollardan oshdi va aholi jon boshiga qariyb 3,9 ming dollarni tashkil etdi. Iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida o‘sish sur‘atlari 2024-yilgi ko‘rsatkichlardan yuqori bo‘ldi. Xorijiy investitsiyalar hajmi 43 milliard dollarga, eksport esa 33,8 milliard dollarga yetdi. Inflyatsiya darajasi 2025-yilda 9,8 foizdan 7,3 foizga pasaydi.

Ishonchli iqtisodiy o‘sish budjetda tushumlar sezilarli darajada oshishini

ta’minladi, ular ijtimoiy masalalarni hal qilish, kambag‘allikka qarshi kurashish va mahallalarni rivojlantirishga izchil yo‘natildi. Ushbu omil hisobiga 2025-yilda 5,4 million kishi daromad manbalari bilan ta’minlandi va 330 mingga oila kambag‘allikdan chiqarildi. Natijada ishsizlik darajasi 4,8 foizga, kambag‘allik darajasi esa 5,8 foizga kamaydi.

Umumiy kambag‘allik ko‘rsatkichlari pasaygani sari uning geografyasi ham o‘zgarib, mahalliy, konsentratsiyalashgan va turfa bo‘lib bormoqda. Kam ta’minlangan oilalarning deyarli uchdan bir qismi va ishsizlarning qariyb beshdan bir qismi muayyan mahallalarda jam bo‘lgan, bu esa yangi modelga o‘tishni talab qildi.

Shu nuqtayi nazardan, har bir mahalla darajasida erishilgan natija asosiy

indikatorga aylanmoqda. Kambag‘allik yoki ishsizlikning saqlanib qolayotgani choralarini yanada takomillashtirish zarurligini bildiradi.

Shu munosabat bilan ilk marotaba milliy miqyosda mamlakatning barcha hududlarini kambag‘allik darajasi bo‘yicha tizimli tasniflash o‘tkazildi. 20 ta mezon asosida 37 ta “og‘ir” toifadagi tuman va 903 ta “og‘ir” mahalla aniqlandi, ularda qariyb 120 mingga kambag‘al oila va taxminan 155 ming ishsiz fuqaro istiqomat qiladi. Shu bilan bir vaqtda yangi O‘zbekiston qiyofasini shakllantirish bo‘yicha ishlar yana 33 ta tuman va 330 ta “og‘ir” mahallada boshlab yuborildi.

Yangi yondashuvning o‘ziga xos xususiyati shundaki, “og‘ir” hududlarga tarkibiy transformatsiya nuqtalari sifatida

qaraladi. Har bir mahalla va tuman uchun iqtisodiy, agrar, sanoat, logistika yoki servis yo‘nalishlarida qiyosiy afzalliklar tahlil qilinadi.

Mahallalarni rivojlantirish bo‘yicha individual dasturlar ishlab chiqilmoqda. Amaliyot ko‘rsatganidek, hatto eng zaif hududlarda ham suv va elektr energiyasi bilan barqaror ta’minlash, minimal infratuzilma va bozorlar bilan kooperatsiyani tashkil qilish aholi daromadlarini jiddiy oshirishi mumkin.

Bu yil hududiy manzilli rivojlanish shu tariqa belgilangan maqsadlarga erishishning asosiy vositasiga aylanmoqda, bu Prezidentimiz tomonidan aniq ko‘rsatib o‘tiladi.

[Davomi 3-betda](#)

Islohot odimlari

IJTIMOIY SIYOSAT
EVOLYUTSIYASINING BURILISH NUQTASI

“

BIRINCHI BOSQICHDAYOQ LOYIHA 60 TA DOIMIIY VA 400 TA MAVSUMIY ISH O‘RNINI TA’MINLAYDI. 200 TA XONADON BILAN HAMKORLIK ORQALI QARIYB 700 KISHI IQTISODIY FAOLIYATGA JALB QILINADI, OILALARNING DAROMADI YILIGA O‘RTACHA 150-200 MILLION SO‘MGA OSHADI.

Xurshid ASADOV,
Iqtisodiy tadqiqotlar va
islohotlar markazi direktori
o‘rinbosari

Boshlanishi 1-betda

Kengayayotgan moliyaviy
imkoniyatlar

Yangi modelda hududiy siyosat ustuvorliklarini qayta ko‘rib chiqishga alohida e’tibor qaratilgan. Davlatimiz rahbari ta’kidlaganidek, “og‘ir” tuman va mahallalardagi aholi va tadbirkorlar, birinchi gema, soliq imtiyozlarining kengaytirilishini emas, balki yo‘llar, suv va elektr energiyasi ta’minotining yaxshilanishini kutmoqda.

Resurslarni ayrim muammoli hududlarda to‘plash infratuzilma investitsiyalarini umumiy budjetdan moliyalashdan manzilli ijtimoiy-iqtisodiy ta’sir vositasiga aylantirish imkonini beradi. 2026-yilda hududiy infratuzilmani rivojlantirishga 20 trillion so‘m yo‘natiladi, shundan 12 trillion so‘mi “og‘ir” tuman va mahallalar uchun mo‘ljallangan.

Respublika budjetdan mahalliy budjetlarga qaytariladigan mablag‘lar 2 baravar ko‘paytirilmoqda. Hokimliklarga o‘z budjetlaridan tashqari yana 4,2 trillion so‘m ajratiladi, bu ularning moliyaviy imkoniyatini kengaytiradi va aniq natijalarga erishish uchun mas’uliyatini oshiradi. Resurslarni qo‘shimcha taqsimlash doirasida viloyat hokimliklari har bir “og‘ir” tumanga 10 milliard so‘m va 903 ta “og‘ir” mahallaning har biriga bir milliard so‘mdan yo‘natiladi. Qo‘shimcha ravishda ushbu toifadagi har bir tumanga 50 milliard so‘m va mahallaga 2 milliard so‘m ajratilishi ko‘zda tutilgan. Umuman, tuman hokimliklari va mahalliy kengashlar faqat muammoli hududlarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan qariyb 4 trillion so‘m oladi.

“Og‘ir” toifadagi tuman va mahallalarning barqaror energiya ta’minoti ushbu modelning asosiy elementidir. Bunda joriy yondashuvdan prinsipial farq infratuzilma xarajatlarini bir martalik budjet xarajatidan uzoq muddatli iqtisodiy aktivga aylantirishdan iborat.

2026-yilda “og‘ir” toifadagi mahallalarning har birida taxminan 110 million dollarlik 300 kilovatt quvvatga ega kichik quyosh elektr stansiyalari qurish rejalashtirilgan. Stansiyalar mahallalarga beg‘araz berilib, mahalliy energetika aktivni shakllantiriladi. “Yashil” elektr energiyasini ishlab chiqarish hisobidan har bir mahallada yiliga 400-500 million so‘m barqaror qo‘shimcha daromad manbai yaratiladi.

Ushbu mablag‘ni uy-joy fondini energiya tejamkor ta’minlash, kommunal xizmatlar xarajatlarini kamaytirish va turmush sifatini yaxshilashga yo‘natirish ko‘zda tutilgan. Quyosh stansiyalarini ekspluatatsiya qilish ishlari kam ta’minlangan oilalar a’zolari jalb qilinadi, bu esa bir vaqtning o‘zida bandlik va infratuzilma barqarorligi masalalarini hal qilish imkonini beradi. Xuddi shunday yechimlarni ixtisoslashuv darajasi yuqori bo‘lgan yana mingta ilg‘or mahallada amalga oshiriladi. Bu yerda kichik quyosh elektr stansiyalari 7 yillik muddatga foizsiz lizing asosida beriladi.

Eng ehtiyojmand xonadonlarni qo‘llab-quvvatlashga alohida e’tibor qaratiladi. Birinchi guruh nogironligi bo‘lgan va mehnatga layoqatli oila a’zolari bo‘lmagan 6700 ta oilani manzilli o‘rganish, energiya tejamkor uy-joylarga ehtiyojini aniqlash va “yashil” ta’minlash ishtarini boshlash topshirildi.

Pirovardida bularning barchasi hududiy va energetik barqarorlik modelini shakllantiradi. Hukumat organlarining samaradorligini baholash esa ommaviy ravishda amalga oshiriladi va natijaga qaratilgan boshqaruvga o‘tishni mustahkamlaydi.

Mahallalarning qiyosiy
ustunliklari

Prezidentimiz tomonidan 2026-yil uchun asosiy ijtimoiy-iqtisodiy yo‘nalishlar aniq belgilab berildi. Qariyb 1 million kishini doimiy ish bilan ta’minlash, 181 mingta oilani

kambag‘allikdan chiqarish, kambag‘allikdan xoli mahallalar sonini 2,5 baravar ko‘paytirib, 3,5 mingta yetkazish, shuningdek, ishsizlik darajasini 4,5 foizgacha kamaytirish shular jumlasidan.

Ushbu maqsadlarga erishish muayyan tuman va mahallalarning sanoat, qishloq xo‘jaligi va xizmatlar sohasidagi qiyosiy ustunliklaridan kelib chiqqan holda ko‘zda tutilgan. Bunday yondashuv resurslarni aholi daromadlari va bandlikka eng ko‘p multiplikativ ta’sir ko‘rsatadigan joylarda jamlash imkonini beradi.

Prezidentimiz mahallalarning joylashuvi va ixtisoslashuvidan kelib chiqqan holda qiyosiy ustunliklardan foydalanishga misol tariqasida bir qator afzalliklarga ega bo‘lgan Furqat tumanini keltirib o‘tdi.

Furqat tumanida 34 ta mahalla bor, ushbu hududda 7,6 mingga yaqin kam ta’minlangan aholi va qariyb 3 ming ishsiz fuqaro istiqomat qiladi. 18 ta mahallada kambag‘allik va ishsizlik darajasi yuqoriligi qolmoqda. Tuman iqtisodiyotida sanoat, xizmatlar va qurilish sohalari ulushi 2 foizga ham yetmaydi. Zamonaviy bozorlar, savdo markazlari, bog‘lar va dam olish maskanlari yo‘qliq aholini har kuni qo‘shni hududlarga chiqishga majbur qiladi.

Shu bilan birga, mahallalarning geografik joylashuvi va ixtisoslashuvi tahlili ko‘rsatdiki, tuman ish o‘rinlarini yaratish va daromadni o‘stirishni tezlashtirish uchun ishlaltilishi mumkin bo‘lgan uchta asosiy qiyosiy afzallikka ega.

Birinchi ustunlik — iqtisodiy jihatdan faol qo‘shni hududlar bilan kooperatsiya.

Bugungi kunda Furqat tumanining taxminan 1,5 ming aholisi Qo‘qon shahri va erkin iqtisodiy zonadagi korxonalarida ish bilan ta’minlangan. Shu bilan birga, qo‘qonlik tadbirkorlarga shahar yaqinida ishlab chiqarishni kengaytirish uchun asosiy infratuzilmaga ega tayyor maydonchalar yetishmaydi.

Amaliyot bunday kooperatsiya yuqori salohiyatga ega bo‘lishini ko‘rsatmoqda. Masalan, o‘tgan yili qo‘qonlik tadbirkorlar Furqat tumanida korxonalar ochib, 350 ta ish o‘rni yaratdi. Mos maydonlar va infratuzilma taqdim etilsa, tikuvchilik va trikotaj mahsulotlari ishlab chiqaruvchi yana beshta korxona qariyb 400 ta ish o‘rni yaratiladigan o‘z filiallarini ochishga tayyor. Bundan tashqari, Tuncha mahallasida 13 gektar maydonda sanoat zonasi yaratilsa, investorlar 100 million dollargacha bo‘lgan loyihalarni amalga oshirishga tayyor ekanini bildirgan, bu esa qariyb 2 mingta ish o‘rni demakdir.

Ikkinchi ustunlik — yaqin atrofda joylashgan mahallalarning chuqur ixtisoslashuvi.

Xususan, “Eski”, “Ingichka” va “Qo‘qonboy — 2” MFYlari an’anaviy ravishda yog‘ochni qayta ishlashga ixtisoslashgan. Eski mahallasida ikki gektar bo‘sh yer maydonida yog‘ochni qayta ishlash klasterini shakllantirish qariyb 150 ta xonadonga kichik hunarmandlik ishlab chiqarishidan sanoat formatiga o‘tish va qo‘shimcha 500 ga yaqin ish o‘rni yaratish imkonini beradi. Bu yerda qo‘llab-quvvatlashni kengaytirish emas, balki mavjud ko‘nikmalar kooperatsiyasi asosiy omil bo‘lmoqda.

Uchinchi ustunlik — mahallalarda ishlab chiqariladigan mahsulotlar qo‘shilgan qiymatining o‘sishi. Tumanda 42 ta chorvachilik xo‘jaligi va xonadoni mavjud, ularda qariyb 65 ming bosh qoramol boqiladi. Lekin go’sht va sutni qayta ishlash bo‘yicha quvvatlar mavjud emas va bu aholining daromad olish imkoniyatini cheklaydi.

Bo‘sh turgan binolarda qayta ishlash majmuasini ishga tushirish va bir vaqtning o‘zida beshta chekka mahalladagi kam ta’minlangan 300 ta oilaga chorva mollari sotib olish uchun imtiyozli kreditlar berish (qariyb 10 milliard so‘m) 1,5 ming kishini barqaror bandlikka jalb qilish va oilalar daromadini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi.

Furqat tumani keytida ko‘rinib turganidek, hududlarni qiyosiy ustunliklar orqali tahlil qilganda hatto iqtisodiy jihatdan zaif hududlar ham katta yashirin salohiyatga ega ekani ko‘rinadi. Uni ro‘yobga chiqarishning asosiy sharti har bir hududning o‘ziga xos xususiyatlariga boshqaruvning chuqur singishi va mahallani rivojlantirishga loyihaviy yondashuvdir.

Muammoli hududlarni rivojlantirishga differensiallashgan yondashuv modelini shakllantirish doirasida, eng avvalo, “og‘ir” toifadagi tuman va mahallalarda aholi bandligi va daromadini oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar belgilandi.

Ixtisoslashuvni chuqurlashtirish

Asosiy e’tibor mahallalar ixtisoslashuvini chuqurlashtirishga qaratiladi, chunki chuqur ixtisoslashuvga ega mahallalarda farovonlik sezilarli darajada yuqori bo‘ladi. Tajriba ko‘rsatdiki, barqaror ixtisoslashuvga ega mahallalarda farovonlik sezilarli darajada yuqori, ijtimoiy yordam oluvchilar soni esa ikki baravar past bo‘ladi.

Pillachilik — daromadni
oshirish manbai

Yangi model doirasida kam ta’minlangan oilalar uchun barqaror daromad manbai sifatida an’anaviy, ammo qadriga yetilmagan faoliyat turlaridan foydalanishga ustuvor ahamiyat qaratilgan. Bunday yo‘nalishlardan biri ipakchilikni rivojlantirish. Bu institutsional hamrohlik va kooperatsiya sharoitida kambag‘allikni qisqartirish vositasiga aylanishi mumkin.

Joriy yilda tut plantatsiyalarini yaratish uchun 2 ming gektar o‘rmon yerlari ajratiladi. Kam ta’minlangan to‘rt ming oilaga tutzorlar barpo etish uchun 50 sotix yer maydoni bepul foydalanish sharti bilan 10 yil muddatga beriladi. Oilalar, shuningdek, qishloq xo‘jaligi ekinlarini yetishtirish uchun egatlaridan bir vaqtning o‘zida foydalanish imkoniga ega bo‘ladi, bu esa ilk bosqichdayoq daromad manbaini diversifikatsiya qilish imkonini yaratadi.

Loyiha kam ta’minlangan oilalarni ishtirokida pillachilik kooperativlarini tashkil etish orqali amalga oshirilmoqda. Bunday kooperativlarning ustav fondini shakllantirish uchun har bir oilaga 4 million so‘m miqdorida subsidiya ajratiladi. Oilalar, shuningdek, qishloq xo‘jaligi ekinlarini yetishtirish uchun egatlaridan bir vaqtning o‘zida foydalanish imkoniga ega bo‘ladi, bu esa ilk bosqichdayoq daromad manbaini diversifikatsiya qilish imkonini yaratadi.

Loyiha kam ta’minlangan oilalarni ishtirokida pillachilik kooperativlarini tashkil etish orqali amalga oshirilmoqda. Bunday kooperativlarning ustav fondini shakllantirish uchun har bir oilaga 4 million so‘m miqdorida subsidiya ajratiladi. Oilalar, shuningdek, qishloq xo‘jaligi ekinlarini yetishtirish uchun egatlaridan bir vaqtning o‘zida foydalanish imkoniga ega bo‘ladi, bu esa ilk bosqichdayoq daromad manbaini diversifikatsiya qilish imkonini yaratadi.

Kichik va o‘rta biznesni
rivojlantirish

2026-yilda mahallalarda kichik va o‘rta biznesni rivojlantirish uchun 140 trillion so‘m kredit resurslari ko‘zda tutilgan (o‘tgan yili 130 trillion so‘m). Shu bilan birga, banklarga tadbirkorlikni moliyalashtirishni kuchaytirish vazifasi yuqulatildi. Tashqi manbalardan 6 milliard dollar jalb qilish rejalashtirilgan bo‘lib, mahalla loyihalariga yo‘natiriladigan umumiy mablag‘ miqdori 8 milliard dollarga yetkazilishi kerak.

Nafaqat kreditlarni taqsimlash ko‘lami, balki tamoyili ham mohiyatan o‘zgararmoqda. “Oilaviy tadbirkorlik” dasturi doirasida barcha tuman va shaharlar uchun 17,5 foiz stavka bo‘yicha teng shartlarda kreditlar berilgan model hududiy differensiallashga o‘rinni bo‘shatib berdi, shu jumladan, 37 ta “og‘ir” tuman uchun stavka 12 foizgacha kamaytirilmoqda. Bu harakat kreditlashni muammoli hududlarni rivojlantirishni tezlashtirish vositasiga aylantiradi.

Shu bilan birga, dastur limitlari va maqsadli yo‘nalishlari kengaytirilmoqda. Barcha tumanlarda imtiyozli kreditning maksimal miqdori 1,5 baravar — 33 million so‘mdan 50 million so‘mgacha oshirilmoqda. Ushbu qarorni resursli ta’minlash uchun rejadagi 3,6 trillion so‘mga yana 2 trillion so‘m qo‘shilmoqda.

“Oilaviy tadbirkorlik” dasturi bo‘yicha muammoli kreditlarni undirish uchun yangi rag‘batlantirish mexanizmi joriy etilmoqda. Bunda hokim yordamchisi 2022-yilgacha berilgan kreditlarning muammoli qismi qaytarilganda, qaytarilgan summaning 20 foizini, 2025-yilgacha berilgan muammoli kreditlar bo‘yicha esa bonus tariqasida summaning 10 foizini oladi.

Umuman, 2026-yilgi kredit siyosati manzilli rivojlantirish mexanizmi, kreditni bandlik, daromad va mahalliy o‘rta ishga aylantirish sifatida rasmiylashtirilmoqda.

Tizim boshqaruvida
institutsional o‘zgarishlar

Mahallani rivojlantirish bilan bog‘liq barcha boshqaruv bo‘g‘inlari faoliyati samaradorligini oshirish uchun qator institutsional o‘zgarishlar ko‘zda tutilgan.

Endi mahallalardagi ishlar ma’muriy vositachilik xususiyatiga ega bo‘lmaydi va aniq loyihalar atrofida tuziladi. Ushbu modelda hokim yordamchisi loyiha qarorlarini amalga oshirish uchun mas’ul bo‘lgan hududiy rivojlanish menejeri vazifasini bajaradi. Loyihalarni boshqarish yaxlitligini ta’minlash uchun ko‘p bosqichli muvofiqlashtirish joriy etilmoqda. Hokim yordamchilari tashabbuslariga viloyat nazorat qilishni ta’minlaydigan pillachilik sohasi mutaxassislari va agronomlarni jalb qilish ko‘zda tutilgan. Uy sharoitida pilla yetishtirish bilan shug‘ullanadigan oilalarga o‘z imoratlarini jihozlash va uskunalar sotib olish uchun foizsiz ssudalar taqdim etiladi.

Ushbu modelni amalga oshirish maqsadida 4 mingta oila uchun yiliga 50-60 million so‘m miqdorida barqaror qo‘shimcha daromad manbai shakllantirilmoqda. Kooperativ formatni mashtablash va uy xo‘jaliklarini qo‘shilgan qiymat zanjirining tegishli bosqichlariga jalb qilish hisobiga 30-40 ming oila o‘z daromadini oshirish imkoniyatiga ega bo‘ladi va bu ularning kambag‘allikdan chiqishi uchun real poydevor yaratadi.

Loyihaviy yondashuvga eng yorqin misollardan biri — Quva tumanidagi “Qaqir” MFY. Hokim yordamchisi tashabbusi bilan tadbirkor va niderlandiyalik mutaxassis ishtirokida 8 gektar maydonda to‘liq sikli atirgul yetishtirish markazi tashkil etilmoqda. Loyiha eksportga mo‘ljallangan atirgullarni yetishtirishdan tortib, mahsulotni saqlash, qadoqlash va yetkazib berishga tayyorlashgacha bo‘lgan barcha ishlab chiqarish jarayonini qamrab oladi.

Markaz yaqin kunlarda ishga tushirilishi rejalashtirilgan. Birinchi bosqichdayoq loyiha 60 ta doimiy va 400 ta mavsumiy ish o‘rnini ta’minlaydi. 200 ta xonadon bilan hamkorlik orqali qariyb 700 kishi iqtisodiy faoliyatga jalb qilinadi, oilalarning daromadlari yiliga o‘rtacha 150-200 million so‘mga oshadi. Eksport salohiyati yiliga 2 million dollarga, tuman budjetiga qo‘shimcha foyda 3 milliard so‘mga baholanoqda.

Bundan tashqari, markaz negizida o‘quv maydoni shakllantirilmoqda, bu yerda har yili ming kishi zamonaviy gulchilik texnologiyalari bo‘yicha o‘qitiladi. Loyiha bir vaqtning o‘zida bandlik, daromadni oshirish, eksport va kadrlar tayyorlash bilan bog‘liq vazifalarni hal qiladi. Aynan shu tashabbuslar mahallalarga ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashdan barqaror iqtisodiy rivojlanishga o‘tish imkonini beradi. Natijada “Qaqir” MFY 2026-yildayoq kambag‘allik va ishsizlikdan xoli hududga aylinishi kutilmoqda.

Ish o‘rinlari yaratish, daromadni oshirish va kambag‘allikni qisqartirish bo‘yicha eng yaxshi ko‘rsatkichlarni namoyish etgan yuzta “og‘ir” mahallaning har biri qo‘shimcha 1 milliard so‘mdan moliyalashtiriladi. Ushbu mahallalardagi hokim yordamchilari Xitoy, Turkiya, Janubiy Koreya va Malayziyada

malaka oshirishi mumkin bo‘ladi. Shu bois, mahallalar bosh rejaralarini ishlab chiqish bo‘yicha ishlar kuchaytirilmoqda. Buning uchun xalqaro ekspertlar jalb qilinib, mahalliy oliy ta’lim muassasalarining salohiyatidan foydalanilmoqda. Arxitektura yo‘nalishida bitiruvchi kurs talabalari “og‘ir” mahallalarni rivojlantirishda ishtirok etishi mumkin bo‘ladi, eng yaxshi loyihalar davlat grantlari bilan rag‘batlantiriladi.

“Mahalla yetitiligi” modeli yangilanmoqda. Ilgari Toshkentda qo‘llanilgan amaliyot barcha tuman va shaharlarda tatbiq etilmoqda. Hokim yordamchisi, ayollar faoli va yoshlar yetakchisini tayinlash va lavozimidan ozod qilish tuman hokimi tomonidan mahalla raisining tavsiyasiga binoan amalga oshiriladi. Hokimlar zimmasiga bevosita mahallalarda muntazam ravishda sayyor qabullar o‘tkazish, muammolarni joyida hal qilish majburiyati yuklatiladi.

Umuman, institutsional o‘zgarishlar universal yondashuvdan differentsiatsiyalashgan hududiy siyosatga o‘tishni qayd etadi. “Og‘ir” toifadagi tuman va mahallalarda 61 mingta oilani kambag‘allikdan chiqarish hamda kambag‘allik va ishsizlik darajasini ikki baravar kamaytirish vazifasi belgilangan. Yangi O‘zbekiston qiyofasidagi tuman va mahallalarni ishsizlik va kambag‘allikdan xoli hududlarga aylantirish, 96 mingta oilani kambag‘allikdan chiqarish maqsad qilingan.

Resurslarni qayta taqsimlash iqtisodiyot tarkibi bilan asoslangan, xususan, sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishning 62 foizi va xizmatlar sohasining 57 foizi tadbirkorlik salohiyati yuqori 50 ta tuman va shaharda joylashgan. Ushbu budjet daromadlari o‘rta ishga davlat sa’y-harakatlarini muammoli hududlarga qaratahsh imkoniyatini yaratadi.

Buni tushumlar dinamikasida ham ko‘rish mumkin: uch yil oldin ushbu 50 ta hududda mahalliy budjetning qo‘shimcha daromadlari 875 milliard so‘mni tashkil etgan bo‘lsa, joriy yilda u 8,5 baravar ko‘payib, 7 trillion 400 milliard so‘mga oshishi kutilmoqda. Natijada kambag‘allik va ishsizlik darajasi yuqori “og‘ir” tuman va mahallalarga ko‘proq e’tibor qaratish mumkin bo‘ladi. Shu bilan birga, iqtisodiy jihatdan kuchli tuman va shaharlar hokimlaridan ichki o‘rta ish manbalari hisobiga o‘z salohiyatidan yuqori darajada foydalanish talab qilinadi.

Yangi modelning afzalliklari

Yangi manzilli yondashuvga o‘tish sharoitida “og‘ir” hududlar va loyihaviy boshqaruv ustuvorlik kasb etganda, “mahalla yetitiligi”ning roli obyektiy ravishda kuchayib, u joylarda qaror qabul qilish, qayta aloqa va loyihalarga hamrohlik qilish markaziga aylanib bormoqda.

E’tibor “og‘ir” mahallalar va ehtiyojmand oilalarga qaratilganda, qarorlar muayyan hududdagi bandlik, daromad, qarz yuki va infratuzilmaviy cheklolarga oid tekshirilgan ma’lumotlarga tayanishi o‘ta muhim. Shu nuqtayi nazaridan, “mahalla yetitiligi” faoliyati amaliyoti uy xo‘jaliklariga yaqinlik kabi muhim tizimni ta’sir ko‘rsatadi va mahalliy voqelikni bilish manzillikni aniqligini oshiradi.

Shu tariqa mahalla va hokim yordamchilari instituti endi faqat ijtimoiy vosita bo‘lmay, iqtisodiy siyosat elementiga aylanmoqda. Loyihaviy yondashuv, shaxsiy mas’uliyat va tizimli monitoring joriy etilganda yangi model kambag‘allikka qarshi kurashni barqaror hududiy rivojlanish mexanizmiga aylantirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Xulosa

O‘zbekistonning hududiy ijtimoiy siyosati resurslarni an’anaviy qayta taqsimlash doirasidan chiqib, boshqariladigan rivojlanish modeliga o‘tmoqda. Yangi model uchta o‘zaro bog‘liq yo‘nalishga tayanadi.

Birinchi, infratuzilma resurslarini “og‘ir” tuman va mahallalarda jamlash, uzoq muddatli mahalliy aktivlarni shakllantirish, uy xo‘jaliklari xarajatlarini kamaytirish va energetika barqarorligini oshirish.

Ikkinchi, moliyaviy rag‘batlar, kredit olish imkoniyatlari va qo‘shilgan qiymat zanjirlari bo‘ylab yechimlar bilan ta’minlangan hududlarning ixtisoslashuvini chuqurlashtirish va qiyosiy ustunliklar hisobiga bandlikni kengaytirish.

Uchinchi, boshqaruvning institutsional qayta tuzilishi, bunda loyihaviy yondashuv va bosqichlararo muvofiqlashtirish resurslar, mas’uliyat va o‘lchanadigan natijalarni bog‘laydi.

Hozirgi bosqich rivoji shundan iboratki, manzillilik “og‘ir” hududlarga yo‘natiladigan texnologiyaga aylanmoqda. Kambag‘allikdan chiqish uy xo‘jaligining individual trayektoriyasi sifatida tushuniladi, unda mahalliy sharoit, ko‘nikmalar va infratuzilma hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘ladi. “Mahalla yetitiligi” hamda hokim yordamchilari instituti bog‘lovchi bo‘g‘in sifatida muvofiqlashtirish va qayta aloqani ta’minlaydi.

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

yuz.uz_news

Bugunning gapi

Bugun oddiy maktab o‘qituvchilarining 1000-2000 dollar maosh olishi tabiiy hol bo‘lib qoldi. Biroq bog‘cha tarbiyachisining ham shunday maosh olishiga ko‘pchilik ishonavermaydi.

MING DOLLAR MAOSH OLAYOTGAN TARBIIYACHI

11 yildan buyon tinimsiz o‘z ustimda ishlar ekanman, o‘qigan inson hech kimdan kam bo‘lmasligini yana bir karra tushunib yetdim. Ming dollar maosh olyapman desam, ko‘pchilik ishonmas, lekin bu haqiqat. Astoydil harakat qilsa, barcha tarbiyachilar shunday maosh olish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Ibrat

Mingbuloq tumanidagi Momoxon mahallasida joylashgan 45-davlat maktabgacha ta‘lim tashkiloti tarbiyachisi Dilorom Sulaymonova singari bog‘cha opalar o‘qituvchilar bilan barobar maosh olayotgani rost. U o‘tgan yili dekabr oyi uchun 1000 dollarga teng maosh oldi. To‘g‘ri, bu daromad o‘zidan o‘zi kelgani yo‘q. Ilm bilan obro‘ topmoq — eng mashaqqatli yo‘l. Dilorom erishgan yutuqlar zamirida ham mashaqqatli mehnat, tinimsiz intilish, izlanishlar mujassam.

2015-yili Qo‘qon davlat pedagogika oliygohining maktabgacha ta‘lim yo‘nalishini tamomlagan Dilorom amaliy faoliyat davomida ham o‘qib-o‘rganishdan, tajriba o‘rtirishdan to‘xtamadi. U, ayniqsa, so‘nggi yillarda maktabgacha ta‘lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlardan, ilgari bo‘lmagan imkoniyatlardan unumli foydalandi. Xususan, 2025-yilda attestatsiyada qatnashib, 88 foiz natija bilan oliy toifali tarbiyachi maqomiga erishdi.

Tarbiyachilardan birining bunday gaplari esmda qolgandi: “Agar bolalarni o‘z farzandingizdek yaxshi ko‘rmasangiz, tarbiyachi bo‘lishingiz qiyin. Chunki kasbingizni sevsangiz, tarbiya jarayonida tarbiyalanuvchilar sizga bolangizdek yaqin bo‘lib qoladi. Shundan kelib chiqib, har bir bolaga alohida e‘tibor berishga harakat qilaman. Farzandlarimiz kabi ularning har biri o‘ziga xos dunyoqarash va fe‘l-atvorga ega.

Ishga shuni chin dildan his qilib yondashish kerak. Tarbiyachilikni yaxshi ko‘rganim uchun bolalar bilan ishlash menga kuch va ishtiyoq beradi. Ulardan quvvat olaman. Faoliyatim davomida ko‘plab kichik do‘stlar ortitdim. Bolalar bilan birga bo‘lish, ularning quvunchiga sheriklik men uchun eng katta baxt.”

Fidoiy tarbiyachi Dilorom Sulaymonova ham bu fikrlarga ko‘shiladi.

— Biz, tarbiyachilar ilgari maktab o‘qituvchilariga havas bilan qarardik, — deydi u. — O‘zimgin ham to‘rt opa-singlim o‘qituvchi. Doim yig‘ilib qolsak, “Sizlarga qanday yaxshi, maoshlaring ko‘p”, derdim. Endi esa biz, tarbiyachilar uchun ham shunday imkoniyatlar yaratib berildi. Izlansak, o‘qib-o‘rgansak, barcha sharoitdan unumli foydalana olsak, o‘qituvchi hamkasblarimiznikidan kam bo‘lmagan maosh olib ekanmiz. Men buni o‘z faoliyatimda ko‘rdim. Oliy ma‘lumotli bo‘lganimdan so‘ng ham soham bo‘yicha

beriladigan ustamaga ham erishish istagida. O‘z yo‘nalishida magistratura bosqichida o‘qishni rejalashtirayotgani esa davlatimiz yaratib bergan imkoniyatlarning xotinqizlar hayotida muhim o‘rin tutayotganidan dalolat.

Bugun yurtimizda ezgu maqsadi yo‘lida intilayotgan, izlanayotgan diloromlar ko‘p. Zero, Maktabgacha va maktab ta‘limi vazirligining byudjet hisobi yil sayin o‘sib borayotgani bejiz emas. Ajratilayotgan umumiy pulning qariyb 85 foizdan ziyodi, ya‘ni oyiga 4 trillion so‘mga yaqin mablag‘ ish haqi va unga tenglashtirilgan boshqa to‘lovlariga yo‘naltirilmoqda. Bundan esa mamlakatimizdagi 545 ming pedagog, 200 mingdan ortiq maktabgacha ta‘lim tashkiloti xodimlari bahramand bo‘lmoqda.

Munajat MO‘MINOVA,
“Yangi O‘zbekiston” muxbiri

Abduvali XOLIQOV,
Oliy ta‘limni rivojlantirish tadqiqotlari markazi direktori

Sun‘iy intellekt inson aqlining ayrim xususiyatlariga xos funksiyalarni bajara oladigan kompyuter tizimi, intellektual algoritmlar va katta hajmdagi ma‘lumotlar to‘plamiga tayangan texnologiyalar majmui. Bugun hayotimizga chuqur kirib borayotgan “aqlii” texnologiyalarga shunday ta‘rif berilyapti.

Lekin shunisi aniqiki, ular barcha sohada, xususan, ta‘limda tizimli o‘zgarishlarni boshlab bermoqda. Masalan, o‘qitish jarayonining individuallashishi, o‘quv natijalarini tekzor tahlil qilish imkoniyati kengayishi, o‘quvchi bilim va ko‘nikmalarini avtomatik baholash mexanizmlari yaratilishi aynan sun‘iy intellekt bilan bog‘liq. Bu esa an‘anaviy “ommaviy o‘qitish” modelidan shaxsga yo‘naltirilgan, moslashuvchan va natijaga qaratilgan ta‘lim tizimiga o‘tish uchun mustahkam zamin yaratyapti.

Jahon miqyosida kuzatilayotgan global tendensiyalar ta‘lim muassasalarida raqamli transformatsiya jarayoni jadal kechayotganini ko‘rsatmoqda. Biroq hozirgi davr faqat yangi texnologiyalarni joriy etish bilan cheklanib qolmaydi. Pedagoglar oldiga kasbini mustahkamlab borish, ertangi ta‘lim yo‘lida ko‘nikmalarni hosil qilish kabi vazifalarni qo‘ymogda. Chunki texnologiya o‘z-o‘zidan ta‘lim sifatini kafolatlamaydi. Uning samarasi, avvalo, pedagogning bilim darajasi, tayyorgarligi va ongli qo‘llash madaniyatiga bog‘liq. Shubhasiz, bunda pedagogning sun‘iy intellekt savodxonligi muhim ahamiyat kasb etadi. Sun‘iy intellekt savodxonligi esa pedagogning bunday texnologiyalarni faqat texnik jihatdan bilishi emas, balki ularni anglash, ishlatis, tahlil qilish va ta‘lim jarayonida integratsiya qila olish kabi qobiliyatiga tayanadi.

Qayd etganimizdek, hozir sun‘iy intellekt ta‘lim jarayonining deyarli barcha bog‘iniga kirib bordi. Baholash tizimlari takomillashtirilyapti. Talabalarining o‘quv faoliyati real vaqt rejimida tahlil etilib, individual ta‘lim yo‘llari shakllanmoqda. Raqamli o‘quv kontentini yaratish jarayoni tezlashyapti. Bu jarayonda eng muhim o‘zgarish texnologiyalarda emas, balki pedagogning o‘zida namoyon bo‘lmoqda. Endi o‘qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki tahlilchi, raqamli ta‘lim jarayonlarini boshqaruvchi, sun‘iy intellekt vositalaridan samarali foydalana oladigan metodist hamda talabanning texnologiyalardan to‘g‘ri, ongli va mas‘uliyatli foydalanishini ta‘minlovchi mentor sifatida mavdoga chiqmoqda. Shu ma‘noda, sun‘iy intellekt pedagog uchun tahdid emas, balki uning kasbiy imkoniyatlarini kengaytiruvchi kuchli vositadir.

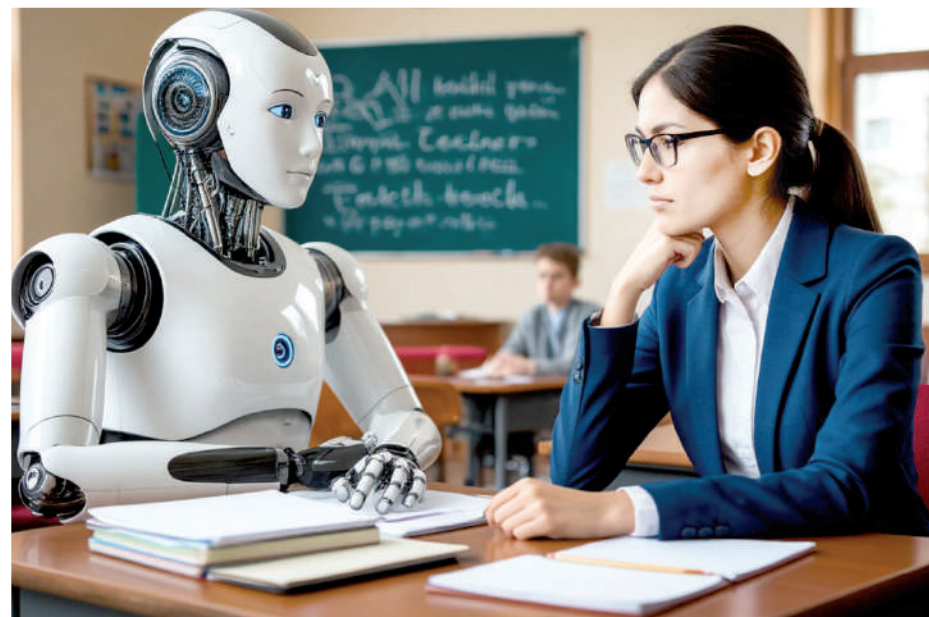
Sun‘iy intellekt savodxonligi pedagogning professional samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Dars rejalari ishlab chiqish, o‘quv materiallarini tayyorlash, test va nazorat ishlarini tahlil qilish, ta‘lim natijalarini monitoring qilish kabi ma‘muriy va metodik jarayonlar raqamlashtirilishi professor-o‘qituvchilarning vaqtini tejaydi. Natijada pedagog ilmiy tadqiqot ishlariga, innovatsion pedagogik yondashuvlarni joriy etish hamda talabalar bilan mazmunli muloqot o‘rnatishga ko‘proq e‘tibor qaratadi.

Shu bilan birga, sun‘iy intellekt savodxonligi talabalar bilan o‘zaro aloqani sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi. SI asosidagi tahlil vositalari orqali talabalarining qiyinchiliklari va ehtiyojlari o‘z vaqtida aniqlanib, ularga individual pedagogik yordam ko‘rsatish imkoniyati paydo bo‘ladi. Bu esa talabalarining o‘quv motivatsiyasini oshirish, mustaqil ta‘limga qiziqishini kuchaytirish va ta‘lim jarayonida faol ishtirokini ta‘minlaydi.

Xalqaro tadqiqotlar pedagoglarning sun‘iy intellektni bilishi ta‘limda innovatsiyalarni qabul qilish jarayonini jadallashtirishi, o‘qitish sifatini oshirishi va ta‘lim natijalarini yaxshilashga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishini tasdiqlamoqda. Shu bois, endilikda unga oliy ta‘lim tizimi uchun strategik ahamiyatga ega bo‘lgan ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida qaralyapti.

Xalqaro tajribadan nimalarni o‘rganishimiz mumkin?

Sun‘iy intellekt ta‘limga tizimli va strategik asosda joriy etgan davlatlar kam emas. Misol uchun, AQSH, Janubiy Koreya, Singapur, Buyuk Britaniya va Xitoy ta‘lim siyosatida sun‘iy intellekt ustuvor yo‘nalish sifatida belgilab olingan. Ushbu davlatlar tajribasi SI texnologiyalari ta‘lim sifatini oshirishi, pedagogik mehnat samaradorligini ta‘minlashi va inson kapitalini rivojlantirishi mumkinligini amalda isbotlab bermoqda. Ayniqsa, yetakchi universitetlar misolida sun‘iy intellekt ta‘limini tashkil etishning turli, ammo o‘zaro to‘ldiruvchi modellari shakllanganini ko‘rish mumkin. Masalan, AQSHning Kaliforniya universitetida sun‘iy intellekt dasturlari informatika bilan cheklanib qolmaydi. Tibbiyot, biomuhandislik, iqtisodiyot va ijtimoiy fanlar bilan chuqur integratsiya qilingan holda amalga oshiriladi. Bu yondashuv Sini alohida fan sifatida emas, balki turli sohalarda qo‘llaniladigan universal

instrument sifatida o‘zlashtirish imkonini beradi. Talabalarida amaliy va sohaviy kompetensiyalarni shakllantiradi.

Buyuk Britaniyaning Kembrij universiteti tajribasida esa SI fundamental tayyorgarlik va ilmiy tadqiqotga yo‘naltirilgani bilan ajralib turadi. Bu yerda chuqur nazariy bilimlar, algoritmik tafakkur va mustaqil ilmiy izlanish ko‘nikmalarini shakllantirishga alohida e‘tibor qaratiladi. Natijada bitiruvchilar mavjud texnologiyalardan unumli foydalanish barobarida yangi ilmiy g‘oyalarni innovatsion yechimlar yaratadigan mutaxassislar sifatida tayyorlanadi.

Xitoyning Fudan universitetida sun‘iy intellekt ta‘limi davlat siyosati, milliy raqamli transformatsiya strategiyasi va sanoat ehtiyojlari bilan uzviy bog‘langan holda tashkil etilgan. Bu model ta‘lim, fan va ishlash chiqarish o‘rtasidagi hamkorlikni mustahkamlab, mehnat bozori talablariga mos, amaliy ko‘nikmalarga ega kadrlar tayyorlashga xizmat qilmogda.

Xalqaro tahlil natijalariga ko‘ra, sun‘iy intellektdan foydalanish o‘qituvchilarning ma‘muriy va takrorlanuvchi ishlarga sarflaydigan vaqtini o‘rtacha 40 foizgacha qisqartirmoqda. Shu bilan birga, SI asosida shakllantirilgan adaptiv o‘quv usullari talabalarining o‘zlashtirish samaradorligini 3 baravargacha oshiriyapti. Ayrim ilg‘or universitetlarda sun‘iy intellekt nafaqat yordamchi vosita, balki ta‘limni boshqarishning muhim elementi sifatida ham qo‘llanilmoqda. Xususan, SI tizimlari dars jadvallarini optimal tarzda tuzish, talabalarining muarakab mavzularini o‘zlashtirish darajasini, o‘quv jarayonida yuzaga kelayotgan muammolarni oldindan tahlil qilish va har bir talabaga individual tavsiyalar berish vazifalarini bajarmogda. Bu esa ta‘limni boshqarishda inson omili bilan bog‘liq xatolarni kamaytirish va qaror qabul qilish sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Xalqaro tajriba yana bir muhim xulosani ilgari suradi: sun‘iy intellektga asoslangan ta‘lim raqamli ko‘nikmalarni rivojlantirish

orqali milliy iqtisodiyotga ham to‘g‘ridan to‘g‘ri ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Ta‘lim tizimida SI dan samarali foydalangan mamlakatlarda innovatsion fikrlay oladigan, raqamli kompetensiyalarga ega va mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlash sur‘ati sezilarli darajada oshgan.

O‘zbekiston uchun ham ushbu tajribalarni mexanik ravishda ko‘chirish emas, balki milliy sharoit, demografik imkoniyatlar va ta‘lim islohotlarining ustuvor yo‘nalishlaridan kelib chiqqan holda o‘z modelini yaratish maqsadga muvofiqdir. Yoshlar soni ko‘pligi, ularning raqamli texnologiyalarga qiziqishi yuqoriligi va davlat tomonidan ta‘lim sohasida amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar bunda mustahkam poydevor yaratadi. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, xalqaro tajribani chuqur o‘rganish, uni milliy

maxfiyilgini saqlash, pedagogik mas‘uliyatni kuchaytirish hamda sun‘iy intellekt bilan bog‘liq ehtimoliy xavf-xatolarni boshqarish masalalarini qamrab oladi. Ayniqsa, talabalar SI dan noqonuniy yoki maqsadsiz foydalanishi holatlarining oldini olishda pedagogning rolini aniq belgilab beradi.

Mazkur modelning asosiy afzalligi shundaki, u zamonaviy pedagogik faoliyatni qo‘llab-quvvatlaydi. Ya‘ni model sun‘iy intellektni o‘qituvchining o‘rnini bosuvchi vosita sifatida emas, balki uning kasbiy salohiyatini kuchaytiruvchi, tahliliy va metodik imkoniyatlarini kengaytiruvchi resurs sifatida qarashga asoslanadi.

O‘zbekiston sharoitida ushbu modelni joriy etish oliygohlarda sun‘iy intellekt savodxonligini tizimli ravishda shakllantirish, ta‘lim sifatini oshirish va raqamli jamiyat talablariga mos pedagoglar avlodini tayyorlashda muhim qadam bo‘lishi mumkin.

E‘tibor qaratish zarur bo‘lgan jihatlar

Bugungi kunda oliy ta‘limda raqamli transformatsiya, ta‘lim sifatini oshirish, ilmiy salohiyatni rivojlantirish hamda xalqaro standartlarga uyg‘unlashuv jarayoni jadal kechmoqda. Bunday sharoitda sun‘iy intellektdan samarali va mas‘uliyatli foydalanish o‘quv dargohlari raqobatbardoshligi va barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bois, avvalo, professor-o‘qituvchilar uchun sun‘iy intellekt bo‘yicha majburiy va bosqichli malaka oshirish dasturlarini joriy etish zarur. Har bir pedagog yil davomida kamida 24 soatlik SI modulidan o‘tishi, bu jarayonda nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy keyslar, fanga mos qo‘llanish misollari va etik me‘yorlar bilan tanishishi lozim. Bu o‘qituvchilarda SI dan foydalanish madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Oliy ta‘lim muassasalarida sun‘iy intellekt laboratoriyalari va innovatsion maydonlarni tashkil etish maqsadga muvofiq. Bunday laboratoriyalar talabalar, magistrantlar va yosh tadqiqotchilar uchun amaliy tajriba o‘tkazish, ilmiy-amaliy loyihalarni ishlab chiqish hamda startap tashabbuslarni qo‘llab-quvvatlash imkonini yaratadi. Ayniqsa, hududiy oliygohlarda bunday markazlarni bosqichma-bosqich tashkil etish kadrlar salohiyatini hududlar kesimida rivojlantirishga yordam beradi.

Ta‘lim jarayonida akademik halollikni ta‘minlash uchun SI asosidagi monitoring tizimlarini joriy etish muhim ahamiyatga ega. Plagiat, sun‘iy intellekt orqali mustaqil ish va nazorat topshiriqlarini noqonuniy bajarish kabi holatlarni aniqlash va oldini olish bo‘yicha aniq mexanizmlar ishlab chiqilishi lozim. Bu, bir tomondan, ta‘lim sifatini muhofaza qilsa, ikkinchi tomondan, talabalarda halollik va mas‘uliyat hissin shakllantiradi.

Sun‘iy intellekt yordamida ta‘lim sifatini monitoring qilish tizimini joriy etish zarur. Bunda o‘quv jarayoni, talabalarining faolligi, o‘zlashtirish darajasi va ta‘lim natijalari real vaqt rejimida tahlil etilib, rahbariyat va pedagoglar uchun asosli qarorlar qabul qilish imkoni yaratiladi.

Milliy ta‘lim muhitini hisobga olgan holda o‘zbek tilida sun‘iy intellektga oid o‘quv-metodik qo‘llanmalarni ishlab chiqish kechiktirib bo‘lmaz vazifadir. Har bir fan va yo‘nalish bo‘yicha SI dan foydalanish imkoniyatlarini tushuntiruvchi, amaliy misollar bilan boyitilgan metodik qo‘llanmalar pedagoglar va talabalar uchun qulay resursga aylanishi kerak. Bu jarayonda milliy qadriyatlar, til va madaniyatni saqlash masalalariga alohida e‘tibor qaratilishi shart.

Kelajak pedagogikasi bugundan boshlanadi. Sun‘iy intellekt esa ta‘limni almashtiruvchi texnologiya emas, pedagogning kasbiy salohiyatini kuchaytiruvchi, uning imkoniyatini kengaytiruvchi samarali vositadir. Zamonaviy bilimdonlik belgisi, raqobatbardoshlik mezonini va mamlakatning intellektual taraqqiyotini belgilab beruvchi muhim omildir. Shunday ekan, bu borada qancha ko‘p bilsak, shuncha foydali. Sun‘iy intellekt o‘qituvchini ma‘muriy yukdan ozod etadi. O‘quvchi-talabani fikrlashga undab, shaxsiy kamoloti yo‘lida ishlashga yo‘naltiradi. Natijada ta‘lim jarayonida inson omili, ma‘naviy tarbiya va intellektual rivojlanish uyg‘unlashadi. Demak, sun‘iy intellektni anglagan, undan samarali foydalanadigan va uni ta‘lim manfaatlarini yo‘lida to‘g‘ri boshqara oladigan pedagoglarni tayyorlash bugungi kunning eng muhim talabidir.

Turizm

YANGI O‘ZBEKISTON

YILIGA 45 MILLION SAYYYOH

MARRA HAM, SALOHIYAT HAM, SHUNGA YARASHA TAYYORGARLIK HAM KATTA

Mamlakatimizda aholi bandligini ta'minlash, oilalarning daromadini ko'paytirish borasidagi islohotlar tufayli ishsizlik darajasi keskin kamaydi, odamlarning xarid qobiliyati oshdi. Shunga monand xalqimizning turmush sifati yuksalib, farovonligi ta'minlamoqda.

Bu natijalarga erishishda jamiyatning turli sohaları, xususan, iqtisodiyot tarmog'ida yangilanishlar samarasi katta. Yangi soha va tarmoqlarga keng yo'l ochilgani rivojlanishning muhim omili bo'layotir. Sayyohlik mana shunday yo'nalishlardan.

Mamlakatimizning bebaho tarixiy va ma'naviy merosi, xalqimizning o'ziga xos milliy an'ana va urf-odatlar azaldan dunyo ahli e'tiborini tortib kelgan. So'nggi yillarda yurtimizning jahonga keng ochilishi, jamiyatni demokratlashtirish va turli sohalarini jadal rivojlantirish borasidagi yangi istiqbollar sayyohlikning tezkor o'sishiga turki bo'layotir.

Turizm sohasida so'nggi yillarda 2000 dan ortiq yangi tadbirkor ish boshladi. Birgina Toshkent viloyatining Bo'stonliq hududida Amirsoy va "Ugam River" kabi kurortlar, "Bildirsoy — Chimyon — Nanay" turizm maskanlari tashkil etildi. Hududlarda turizm va servis infratuzilmasi juda tez rivojlanayapti. Keyingi yillarda sohaga 6 milliard

500 million dollar sarmoya kiritilib, 130 mingta mehmon o'rni ochildi. Bugun 20 ta turizm qishlog'i faoliyat yuritayapti.

Bunday o'sish sur'ati chet ellik investorlarni ham jalb etmoqda. Natijada yangi infratuzilmalar ko'lami kengaymoqda. Jumladan, Parkent tumanining Oltin bel cho'qqisida xalqaro darajadagi yangi tog'-chang'i zonasi barpo etilyapti.

Turizm rivojida yo'l va transport infratuzilmasi ham muhim omil. Shu bois, transport infratuzilmasining barcha yo'nalishi mutanosib rivojlantirilmoqda. Ayniqsa, aviatsiya sohasida yangi ekotizimni shakllantirish bo'yicha keng qamrovli ishlar bajarilmoqda. Eng muhimi, jabhada raqobat muhiti yaratilgani sababli 15 ta yangi aviakompaniya paydo bo'ldi. Ularning aviaparkidagi havo kemalari soni 26 tadan 105 taga yetdi.

Turizm qo'mitasi ma'lumotiga ko'ra, 2025-yilda turizm sohasida barqaror o'sish sur'ati qayd etildi. Xususan, o'tgan yilning 11 oyida turizm xizmatlari eksporti qiymati 4 milliard dollardan oshdi. Ichki turizm bo'yicha "O'zbekiston bo'ylab sayohat qil!" dasturi doirasida aholining hududlarga 23,7 million marta qatnovi kuzatildi.

Hududlarda mingga yaqin joylashtirish vositasi faoliyati yo'lga qo'yildi. Turistlar uchun xizmat ko'rsatuvchi 662 ta yangi sayyohlik tashkiloti va turagientlik tashkil etilishi natijasida ular soni 4348 taga yetdi. Mamlakat bo'ylab 4345 ta gid-ekskursovod faoliyat yuritmoqda. Tadbirkorlik subyektlariga berilgan tavsiyalar tufayli sanitariya-gigiyena shoxobchalari holati yaxshilanishiga erishildi.

O'zbekistonning xalqaro maydondagi sayyohlik salohiyati faol targ'ib etildi. Bu yo'nalishda xorijiy davlatlardagi yigirmadan ortiq ko'rgazma va yarmarkalarda ishtirok etildi. Rossiya va Xitoyda madaniy va targ'ibot tadbirlari o'tkazildi. Xorijiy 15 ta yirik mediaplatformada mamlakatimizning sayyohlik salohiyatiga oid 50 ga yaqin kontent joylashtirildi.

Investitsiya sohasida 421 ta loyiha amalga oshirilib, 6300 dan ortiq yangi ish o'rni

“

Sayyohlar oqimi tobora oshayotgani aviatsiya va temir yo'lining yo'lovchi tashish quvvatini 2 barobar ko'paytirishni taqozo etmoqda. Shu bois, 2026-yilda aviaparkidagi havo kemalari sonini 105 tadan 120 taga yetkazish ko'zda tutilgan. Mahalliy aviaqatnovlar sonini oshirish uchun subsidiyalashning yangi tizimi joriy etiladi.

ochildi. Toshkentda yangi brenddagi qator mehmonxonalar ishga tushirildi. Hududlarda yangi turizm qishloqlari tashkil etildi. Qoraqalpog'iston Respublikasi va Navoiy viloyatida yirik 3 ta turizm klasteri faoliyati yo'lga qo'yildi. Konimex tumanidagi "Sputnik Navoiy" turizm klasteri shulardan biri.

Mazkur klaster tarkibida turizm, transport va mehmonxona yo'nalishiga ixtisoslashgan korxonalar faoliyat yuritayapti. Aydarko'l bo'yida zamonaviy dam olish maskani barpo etilgan. Hududning cho'l landshaftini sayyohlarga ko'rsatish maqsadida o'tov tiklangan. Umuman, mazkur klaster tarkibidagi mehmonxonalar va boshqa joylashtirish vositalari orqali bir vaqtning o'zida 400 sayyohga xizmat ko'rsatish imkonini mavjud.

Klaster ta'sischi Tolib Jahongirovning aytishicha, ana shunday zamonaviy imkoniyatlardan unumli foydalanilib, o'tgan yili 17 mingga yaqin xorijiy va mahalliy sayyohga xizmat ko'rsatildi. 2026-yilning ilk kunlaridayoq chet eldan 5000 ga yaqin sayyoh kelishi bo'yicha oldindan buyurtma olingani nafaqat hududning o'ziga xos turizm salohiyati, balki sayyohlarga xizmat ko'rsatish bo'yicha imkoniyatlaridan ham dalolat.

— Dunyoda iqtisodiy vaziyat murakkablashgan bugungi davrda yangi ish o'rnlari ochish, investitsiya va eksportni ko'paytirishda turizm tarmog'ining ahamiyati yanada oshmoqda, — deydi tadbirkor. — Zero, bu sohaga yo'naltiriladigan mablag' kelgusida 3-4 barobar ko'p daromad keltiradi. Har bir

yangi ish o'rni boshqa tarmoqlarda yana 2 ta ish joyi hosil qiladi. Shu bois, sayyohlik tarmog'i rivojlanishi iqtisodiy-jitmoiy taraqqiyotning muhim omiliga aylanmoqda.

O'zbekiston boy madaniy va tarixiy merosi, mehmondo'st xalqi va go'zal tabiati tufayli turizm sohasida katta imkoniyatga ega. Yurtimizda 8200 ta madaniy meros obyekti mavjud. Ularning bir qismi UNESCOning Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan. Toshkent, Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz, Termiz esa jahonga mashhur shaharlardir.

So'nggi yillarda yurtimizda bu boradagi salohiyatdan unumli foydalanishga e'tibor kuchaydi. Turizmni rivojlantirishga qaratilgan qator muhim huquqiy hujjatlar qabul qilindi va institutsional tizim shakllantirildi. Natijada sayyohlik milliy iqtisodiyotning o'sish nuqtalaridan biriga aylandi.

Aslida, yurtimiz tarixi, madaniyati va tabiatiga asoslanib, sayyohlarni yana 2-3 karra ko'paytirish mumkin. Shu bois, keyingi besh yilda xorijlik turistlar sonini 2 barobar oshirib, yiliga 20 million sayyohni jalb etish ko'zda tutilmoqda. Turizm xizmatlari qiymatini esa 20 milliard dollarga yetkazish bo'yicha katta marra olinmoqda.

Shu maqsadda turizm infratuzilmasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilyapti. Bu jarayonda tarixiy qadamlarni bir-biri bilan bog'laydigan zamonaviy yo'lak va ko'priklar barobarida yirik turistik majmualar barpo etiladi. Xorazm va Qoraqalpog'istondagi arxeologik yodgorliklar bo'ylab yirik turizm halqasi tashkil etiladi.

Shuningdek, joriy yilda tadbirkorlar 4 milliard dollarlik 3500 dan ziyod yangi servis obyektni ishga tushiradi. Turizm maskanlarini tashkil qilish uchun kelgusi uch yilda 5000 gektar yer auksionga chiqariladi.

Bundan tashqari, 2026-yildan "O'zbekiston merosi mehmonxonalarini" dasturi doirasidagi ishlar boshlanib, loyiha ishtirokchilariga yer, mulk, foyda solig'i va bojxona to'lovi bo'yicha imtiyoz beriladi.

Sayyohlar oqimi tobora oshayotgani aviatsiya va temir yo'lining yo'lovchi tashish quvvatini 2 barobar ko'paytirishni taqozo etmoqda. Shu bois, 2026-yilda aviaparkidagi havo kemalari sonini 105 tadan 120 taga yetkazish ko'zda tutilgan. Mahalliy aviaqatnovlar sonini oshirish uchun subsidiyalashning yangi tizimi joriy etiladi.

Ichki temir yo'llarni rivojlantirish bo'yicha besh yillik dastur qabul qilinadi. Avtomobil yo'llarining sifati yaxshilash, tranzit salohiyatini yanada oshirish maqsadida besh yillik dastur amalga oshiriladi.

Shu kunlarda jamoatchilik muhokamasiga qo'yilgan "O'zbekiston — 2030" strategiyasining yangi tahrirdagi loyihasida turizm rivojiga yo'naltirilgan ustuvor vazifalar ham o'z aksini topgan. Xususan, hujjatga muvofiq, "O'zbekiston bo'ylab sayohat qil!" dasturi asosida ichki sayyohlar sonini 25 millionga, xorijiy turistlar sonini 20 millionga yetkazish rejalashtirilyapti. Yo'l, transport va sayyohlik infratuzilmalarini tubdan takomillashtirib, xizmat ko'rsatish imkoniyatini kengaytirish bo'yicha muhim vazifalar belgilangan. Jumladan, sayyohlik klasterlari sonini ko'paytirish, turizm qishloq va mahallalari, ko'chalarini 175 taga yetkazish ko'zda tutilgan.

"Yangi O'zbekiston" massivlari, xalqaro avtomobil yo'llari bo'yida savdo va servis tuzilmalari barpo etiladi. Hududlarda yangi mehmonxona, mehmon uylari va xostellar quriladi. Xalqaro ahamiyatga ega avtomagistrallar mobil aloqa bilan ta'minlanadi. Shu tarqqa turizm xizmati eksporti ko'payib, mamlakatimizning iqtisodiyoti yanada yuksalishiga zamin hozirlanadi.

Bahor XIDIROVA,
"Yangi O'zbekiston" muxbiri

SURXONDA BODOM GULLADI

Tabiat va biz

Sherobod tumani "Surxon" davlat qo'riqxonasi "Bog'li dara" hududida bodom gulladi. Daraning toshloq bag'irlarida, qor parchalari bilan yonma-yon turgan pushti va oq yaproqlar manzarasi inson ruhiyatiga o'zgacha taskin va umid bag'ishlaydi. Bu holat nafaqat ko'zni quvontiradi, balki tabiatning naqadar sirli va qudratli ekanini yana bir bor namoyon etadi go'yo.

— Qo'riqxonada bodom daraxti ko'p uchraydi. Uning o'ziga xos xususiyatlaridan biri — juda erta gullashi. Shuning uchun tuproq-iqlim sharoiti o'zgaruvchan hududlarda bodomning generativ organlariga ko'pincha bahorgi qora sovuq katta zarar yetkazadi. Bodom qo'riqxonalarida yovvoyi holda o'sadi. Yer

tanlamaydi, suvsiz, toshloq va tog'ning unumsiz janubiy yonbag'irlarida ham yaxshi o'sib hosil beradi. Ildizi 6 metr chuqurlikkacha yetadi. Shu sabab ham ilqilknii tezda o'zlashtiradi va erta gullash bosqichiga o'tadi, — deydi "Surxon" davlat qo'riqxonasi direktori Rustam Turdiyev.

Aslida, qishning qahraton kunlari va tog' tizmalarini qoplagan qalin qor nafaqat borliqni oq rangga burkaydi, balki yovvoyi tabiat uchun ham chinakam kurash va sinov davrini boshlab beradi. Xususan, tog'li hududlarda qor qalinligi ortgani sayin yovvoyi hayvonlarning tabiiy ozuqa topishi ham mashaqqatga aylanib, qishdan betarafot chiqishi xavf ostida qoladi. Buning oldini olish maqsadida qo'riqxonalarida biotexnik tadbirlar o'tkaziladi.

Murakkab va sinovli kunlarda "Surxon" davlat qo'riqxonasining barcha hududida yovvoyi hayvonlarni sovuqdan asrash, qishning qorli va qirovli kunlaridan sog' omon olib chiqish maqsadida tizimli biotexnik tadbirlar amalga oshirilmoqda. Tabiatga va jonzotlarga g'amxo'rlik ifodasi bo'lgan ana shunday tadbirlardan biri qo'riqxonaning maftunkor "Xatak" bo'limida yuqori saviyada tashkil etildi.

Qo'riqxona xodimlarining fidokorona sa'y-harakati bilan noyob turdagi hayvonlarning bosh sonini saqlab qolish

va ekotizim barqarorligini ta'minlashga erishilmoqda. E'tiborli jihati shundaki, bu jarayon nafaqat ozuqa tarqatish, balki chuqur ilmiy kuzatuvlar bilan ham uyg'unlashtirilgan. Ozuqa to'kilgan maskanlarda o'rnatilgan zamonaviy fotoqopqonlar yordamida hayvonlarning oziqlanish jarayoni, qish sharoitidagi holati va salomatligi uzluksiz monitoring qilib borilmoqda. Ushbu "aqlli" texnologiyalar

yordamida olingan tasvirlar qo'riqxona ilmiy xodimlariga yovvoyi tabiatning qishki hayoti, holati haqida qimmatli ma'lumotlarni taqdim etadi.

Tabiat posbonlari tog'larning baland nuqtalariga, hayvonlar doimiy ravishda harakatlanadigan va jamlanadigan hududlarga maxsus ozuqa bazalari — pichan, don va hatto zarur bo'lgan mineral tuzlarni qo'yib chiqdi. Qo'riqxona Ko'hitang

tog'larining sharqiy yonbag'irlarida, dengiz sathidan 850-3137 metr oraliq'ida balandlikda joylashgan. Surxondaryo viloyatining Sherobod tumaniga qarashli bu hudud Turkmaniston davlat chegarasigacha cho'zilgan. Qo'riqxonada 807 turdagi o'simlik bo'lib, shundan 47 xili "Qizil kitob"ga kiritilgan.

Qo'riqxonada hozirgacha umurtqali hayvonlardan 26 turdagi sut emizuvchilar, 137 turdagi qushlar, 24 turdagi sudralib yuruvchilar, 2 turdagi suvda va quruqlikda yashovchilar, 5 turdagi baliqlar, xullas, jami 194 turdagi hayvonot dunyosi vakillari uchrasini aniqlangan. 25 turdagi hayvonlar O'zbekiston Respublikasi "Qizil kitob"iga kiritilgan. Qo'riqxonada muhofazaga olingan hayvonlardan 18 turi Xalqaro tabiatni muhofaza qilish ittifoqining "Qizil ro'yxat"ida. Xususan, morxo'r yoki burama shoxli echki, Buxoro tog' qo'yi noyob turga mansub hayvonlardan.

Yurtimiz janubida bodom gullashi va qo'riqxonalarida davom etayotgan hayot borliqning yengilmas irodasi, umidning beqiyos kuchi va go'zallikka tashnalikning yorqin ramzidir. Muzlagan zamin uzra pushti va oq ranglarga burkangan munis bodom gullarining ochilishi bahorning qish saltanatiga qilgan jur'atli va o'ta erta tashrifiga o'xshaydi. Uning har bir gulbargi, har bir shiviri kelayotgan iliq kunlar sadosidir.

Sarvar TO'RAYEV,
"Yangi O'zbekiston" muxbiri

"Yangi O'zbekiston" va "Правда Востока" gazetalarini tahririyati" DM

MUASSIS:
O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi

Bosh muharrir:
Salim DONIYOROV

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.
Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar.
Gazeta tahririyat kompyuter markazida sahifalandi.
Gazetaning poligrafik jihatdan sifatli chop etilishiga "SHARQ" NMAK mas'ul.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020-yil 13-yanvarda 1047-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Nashr indeks — 236. Buyurtma — G-246.
30829 nusxada bosilgan.
Hajmi — 3 taqob. Ofset usulida bosilgan. **Qog'oz bichimi** A2. Bahosi kelishilgan narxda.

"SHARQ" nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

Navbatchi muharrir: Azizbek Yusupov
Musahhih: Akbar Qarshiyev
Dizayner: Xurshid Abdullayev

Manzilimiz:
100060, Toshkent shahri,
Shahrisabz ko'chasi, 85-uy